

УДК: 327

DOI: <https://doi.org/10.21564/2663-5704.63.315228>

Поліщук Ігор Олексійович, доктор політичних наук, професор,
професор кафедри міжнародного права, Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна
e-mail: pursol@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-6864-4425

СТАНОВЛЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ В МІЖНАРОДНОМУ КОНТЕКСТІ

У статті розглядаються важливі аспекти становлення світової політичної науки, її інноваційний та креативний потенціал. Аналізуються найбільш впливові концепції та ідеї у світовій політичній науці, які вирішальним чином вплинули на формування сучасної політичної дійсності в колі цивілізованих країн, які сповідують принципи міжнародного права та демократичний спосіб правління.

Ключові слова: політична наука, концепції, міжнародні відносини, світ-системний аналіз, суб'єкти політики, методи політології.

Постановка проблеми. Політична наука формувалася протягом історії в основному як концептуальна рефлексія на політичні процеси та явища. Диференціація та ускладнення політичного життя зумовлювали відповідну еволюцію політичних теорій. Велику роль у цьому відіграла масштабність, універсальність та інклюзивність політичної сфери як такої.

Неоднозначність розуміння політики багато в чому пов'язана з тим, що політика належить до такої групи категорій, яка не вкладається в одне тлумачення чи визначення. Цьому є пояснення: політика не виражена в конкретно-речовому вигляді, як, наприклад, економіка, також політика не складається з вічних цінностей, як релігія чи етика. Змістовна насиченість та плюралізм тлумачень відкривають простір для різних інтерпретацій політики.

Інша особливість полягає в тому, що в українській мові термін «політика» є полісемантичний, тобто може висловлювати різні сутності. Під політикою у вітчизняній політології може розумітися: а) сфера суспільства; б) діяльність, спрямована на владу; в) стратегія діяльності; г) управління громадськими

справами тощо, залежно від того, який сенс у конкретному випадку вкладається в це поняття.

Натомість в англійській мові є принаймні три терміни, які пояснюють слово «політика»: Politics, Polity, Policy. Ці терміни в західній політології використовуються для характеристики її різних сторін та відповідають поняттям політичної діяльності, інституційним структурам та напрямкам реалізації політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ретроспектива становлення політичної науки в українських джерелах подається в основному в навчально-методичній літературі. Наукові розвідки з цього приводу є нечисленними та епізодичними. Мабуть, дасться взнаки загальна криза, яку вочевидь переживає вітчизняна політологія після скасування її обов'язкового статусу у вищих навчальних закладах України. Як справедливо наголошує у своїй науковій доповіді Олександр Романюк, згортання політичних досліджень, як правило, супроводжує згортання демократичного процесу в певній країні [1]. До речі, ця доповідь містить цікаву інтерпретацію розвитку світової політичної науки та місця в ній українських вчених.

Максим Яковлев запропонував семантичний підхід до визначення концептів політичної науки та доволі вправно його застосовує в розгляді основних парадигм сучасної світової політології [2].

Антоніна Колодій у своїй роботі «Політика і наука про неї» подає оригінальний аналіз ретроспективи розвитку міжнародної політології та робить низку цікавих спостережень. Зокрема, вона зазначає: «...приблизно до XVI–XVII ст. н. е. – політику розуміли загалом так само, як і в часи античності: як усеохопну сферу взаємодії особи і суспільства, особи і держави. Прорив до усвідомлення специфіки політики як особливого, відокремленого від інших виду суспільної діяльності, зробив італійський мислитель Ніколо Макіавеллі (1469–1527). Це сталося завдяки тому, що він витлумачив державу (stato) не тільки як політично організоване суспільство (країну), але й як сукупність відокремлених від суспільства владних інституцій [3].

Іноземні автори останнім часом не приділяють системної уваги до означеної проблеми.

Утім, незважаючи на незначну кількість публікацій, тема розвитку політичної науки є доволі актуальною та важливою для суспільних трансформацій, демократизації політичного режиму в Україні та нашої інтеграції у світовий цивілізований простір як рівноправного суб'єкта. Тому *метою* статті є аналіз найбільш впливових концепцій та ідей у світовій політичній науці, які вирішальним чином вплинули на формування сучасної політичної дійсності в колі цивілізованих країн, які сповідують принципи міжнародного права та демократії.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на безліч відмінностей у визначеннях політики, вважається загально визнаним, що політика відображає реальну взаємодію її суб'єктів, що складається як відповідно до намірів політичних лідерів, програм партій тощо, так і внаслідок найрізноманітніших внутрішніх та зовнішніх факторів.

Політична влада та її серцевина – державна влада виступає свого роду віссю, навколо якої формується політика. Ці два поняття – політика та влада повністю не збігаються, проте нерозривно пов'язані між собою. Очевидною є тісна причетність того чи іншого явища, процесу, факту, особистості з політичною, насамперед державною, владою. Власне, це і дає підстави включати їх у сферу політики та за відсутності такого зв'язку відповідно виводити їх за її межі. Вочевидь суб'єкти політики відрізняються один від одного за рівнем впливу. Залежно від характеру ставлення людей до влади політичне життя суспільства ділиться на два рівні: на тих, кому реально належить влада в суспільстві, та тих, хто є об'єктом впливу та управління. Ці два рівні суттєво відрізняються один від одного.

Політика є складним, варіативним елементом суспільного життя. Природно, що її зміст і сприйняття з часом може змінюватись і набувати нових форм і сенсів.

Один із сучасних підходів до розуміння політики є вельми традиційним. Він припускає, що об'єкт політичної науки мало змінився з часів Платона і Аристотеля і що остання, як і раніше, залишається переважно наукою про державу, її інститути і методи діяльності. Відповідно до цього підходу, політика – це сфера діяльності насамперед держави.

Проте з початком Нового часу, з недостатнім розвитком інституту приватної власності, зростанням масових рухів, зростанням значення політичних партій і парламентів змінюється роль суспільства, відбувається розширення політичної сфери, тобто громадянське суспільство стає суб'єктом політики, що відрізняється від держави. Виникає концепція Суспільного договору (Дж. Локк та Ж.-Ж. Руссо), яка започаткувала розгляд політики як громадянської активності, що походить не тільки від держави, а й від суспільства, його різних груп та організацій [4; 5].

У XIX ст. цей підхід отримав розвиток у поглядах на політику як арену зіткнення класових інтересів, сферу класової боротьби. Класичний вираз класовий підхід отримав у працях К. Маркса та Ф. Енгельса. Особливе значення в цьому контексті має праця Ф. Енгельса «Походження сім'ї, приватної власності і держави» (1864 р.). У ній зазначається, що держава виникла в результаті появи приватної власності та зв'язаного з цим розколу суспільства на класи з непримиренними інтересами. Держава – це сила, що стоїть над суспільством і нівелює зіткнення класових інтересів. Панівний клас складається

з представників нової «аристократії багатства», які відтісняють на задній план стару родову знать. Сутність держави полягає в тому, що це суспільний інститут, за допомогою якого економічно панівний клас стає також політично панівним, набуваючи тим самим нових засобів для реалізації своїх класово-історичних завдань [6].

Сучасні неомарксистичні уточнюють марксистське тлумачення матеріальних джерел соціально-політичних криз у суспільстві, розуміння способів їхнього подолання. Ю. Габермас, наприклад, вважає, що зростання ролі держави в регулюванні економічних процесів, плануванні виробництва й розподілі матеріальних благ істотно змінило економічні закономірності розвитку капіталізму, позбавило його колишніх гострих економічних криз. Ця динаміка породжує нові проблеми легітимації. Буржуазна держава могла покладатися не тільки на інтеграційну силу національної свідомості, вона мала намагатися погасити закладені в економічній системі конфлікти та включити їх, як інституціалізовану боротьбу за розподіл, до політичної системи. Там, де це вдалося, сучасна держава набуває однієї з форм соціально-державної народної демократії [7, с. 21].

У сучасній західній політології конкурує з марксистською традицією веберівський підхід. М. Вебер розширив розуміння соціального аспекту політики. На відміну від марксистського, у веберівському підході увага концентрується на такому: а) як суб'єкти політики виступають не лише суспільні класи, а й інші суб'єкти громадянського суспільства (партії, профспілки, ЗМІ, групи тиску тощо); б) йдеться не про захоплення влади, що на чільне місце ставили марксистичні та їхні послідовники, а про вплив на владу, про чинення тиску на владу (тобто не про повалення існуючого політичного, а разом з ним і всього суспільного ладу, а про діалог з існуючою владою в рамках даного суспільного устрою).

М. Вебер започаткував ринкове розуміння політики. Він вважав, що класова боротьба тісно пов'язана з ринковими відносинами. «Класова ситуація, – зазначав він, – є сутнісно “ринкова ситуація”» [8, с. 158].

З погляду «ринкової ситуації» М. Вебер розглядав діяльність як класів, так і інших соціальних страт, статусних груп, партій, державних та громадських інститутів. Як на ринку відбувається обмін та розподіл товарів, так і між різними суспільними суб'єктами здійснюється обмін та розподіл політичної влади. Влада – це товар під назвою «політика», який є предметом обміну, купівлі та розподілу на «ринку» [8, с. 177].

Ця тема набула розвитку у ХХ ст. Нобелівський лауреат Д. Бьюкенен вбачав схожість економіки та політики у процедурі ринкового обміну. «Політика, зазначав він, – є складна система обміну між індивідами, у якій останні колективно прагнуть досягнення своїх приватних цілей, оскільки

не можуть реалізувати їх шляхом звичайного ринкового обміну. Тут немає інших інтересів, окрім індивідуальних. На ринку люди змінюють яблука на апельсини, а в політиці – погоджуються сплачувати податки в обмін на блага, потрібні всім і кожному: від місцевої пожежної охорони до суду» [9, с. 173].

Розгорнуту концепцію ринкового розуміння політики запропонував французький політолог П. Бурдьє. У ході дослідження політики він використовує такі поняття, як «поле», «гра», «капітал». Поле – це соціальний простір, що функціонує як ринок, де окремі особи чи групи змагаються між собою за більш високий статус. Ті, хто посідає більш високі статусні позиції, мають більший соціальний капітал, а отже, отримують можливість панувати над тими, чий соціальний статус нижчий, а капітал (політичний, економічний, культурний тощо) поступається за своїм обсягом.

Держава, у трактуванні П. Бурдьє, є найбільшим власником соціальних капіталів, до яких належать: 1) капітал фізичного примусу (поліція, армія тощо); 2) інформаційний капітал; 3) економічний капітал; 4) символічний капітал (юридичні норми, системи цінностей, традиції, ритуали, вірування). Сконцентровані в руках держави ці капітали утворюють власне державний капітал, який дозволяє державі панувати над обмінним курсом між усіма видами капіталів. По суті, боротьба йде саме за владу над державою, точніше її потужними ресурсами.

Політичне поле, за П. Бурдьє, є динамічною взаємодією політичних акторів (міністрів, парламентаріїв, членів політичних партій, державних службовців), дії яких продиктовані власним статусним становищем. У цьому відношенні статусних позицій диктують власні правила гри. Наприклад, за умов сильної бюрократизації суспільства статус високопоставленого державного службовця буде вищим за статус депутата. Це означає, що обсяг політичного капіталу в держслужбовця також буде вищим, ніж у парламентарія. Поле політики, вважає П. Бурдьє, дедалі більше схильне замикатися в собі та своїх власних інтересах. У підсумку сфера політики виявляється монополізованою невеликою групою людей – політичних олігархів, яка монополізує важелі влади [10, с. 110–116].

У науковій рефлексії на політичні процеси провідну роль відіграє політологія як наука про політику. Причому у Франції вважають за краще цю науку називати «політична соціологія», в англосаксонських країнах – «політична наука», в Іспанії – «політологія», у США – «політичні науки». В Україні навчальну дисципліну називають «політологія», а галузь досліджень – «політична наука».

У сучасній політології виділяють три основні напрями залежно від інтерпретації поняття «політика»:

- теоретичну чи академічну політологію, що ставить завдання розвитку політичної теорії та її використання до вивчення політичної реальності;
- політичну аналітику, представлену дослідженнями фундаментальних питань внутрішньої та зовнішньої політики, а також політичне коментування в поточному режимі, яке подається у ЗМІ, інтернет-виданнях, друкованих періодичних виданнях;
- політичні технології та політичне консультування як визнані галузі політичних досліджень.

Власне, у межах цих напрямів і формується предметне поле сучасної політології. Відбувається процес спеціалізації політичних досліджень. Наприклад, найбільш розвинутими у світі вважаються американські політичні науки, які в даний час охоплюють близько 30 сфер спеціалізації, серед яких: політична теорія, політична історія, політична соціологія, електоральна політологія, політична психологія, геополітика, біополітика, політичні партії та громадська думка, міжнародні відносини, глобалістика тощо.

Вчені відзначають також тенденцію політичної науки засвоювати проблематику чи теорії, створені для економічних, психологічних чи біологічних та інших досліджень. Широкого розвитку набула нині політична економія в Англії, країнах Скандинавії, Канаді, США, де політологи широко використовують економічні моделі для вивчення політичної реальності. Так, у сучасній західній політичній науці доволі впливовою є теорія раціональної політичної участі (суспільного вибору) американського політолога Е. Даунса. Суть теорії раціонального суспільного вибору полягає в тому, що основний мотив політичного вибору пояснюється через принцип «максимізації вигоди». Ґрунтуючись на ньому, Е. Даунс запропонував формулу раціональної політичної участі: $R = PV - C - D$, де R – чистий прибуток від участі у виборах; P – ймовірність того, що голос саме цього виборця буде вирішальним; V – політична вигода від участі у виборах; C – можливі витрати; D – безпосередня вигода від участі в голосуванні [11, р. 145].

Інтегративний підхід відбиває тенденцію розвитку у вивченні політичної проблематики та в суспільствознавстві загалом. Є знаменита фраза І. Валерстайна про те, що якщо соціологія, політологія, психологія, філософія та економіка не об'єднуються в одну науку, то через деякий час вони будуть цікаві лише для себе [12, с. 103]. І. Валерстайн запропонував світ-системну теорію, яка пояснює приховані механізми глобальних змін. Починаючи з XV ст. й до наших днів утворилася універсальна світ-система, яка дивовижним чином адаптується до динамічної навколишньої реальності. Епоха Кортеса та Колумба, Макиавеллі та Лютера, ломбардійських заставних контор, венеційських банкірів, перших колоніальних завоювань та перших прикладів трансокеанської работорівлі стали своєрідним маніфестом нової системи світових

стосунків. Ця система стрімко розвивалася, проникаючи в усі сектори старого світу. Психологічною базою цієї світ-системи став індивідуалізм, а певним драйвером – намагання максимально збагатитися.

Світ-системна концепція І. Валерстайна представляє політологію в широкому розумінні та пояснює не лише окремі аспекти політичної дійсності, а й у синтезі – усю сукупність та розвиток політичних відносин. Інший підхід призводить до фрагментарного, дескриптивного аналізу.

Академічна політологія відрізняється різноманіттям теоретико-методологічних підходів до пояснення політики та здобуття нового знання. Фундаментальні дослідницькі підходи в політології виступають у вигляді конкуруючих парадигм (Т. Кун [13] та ін.).

Структурно-функціональний аналіз знайшов також якнайширше застосування у світовій політичній науці. Це проявляється, зокрема, у розумінні політичної сфери як системно організованого цілого, в описі політичних конфліктів як дисфункції в роботі цієї системи, у намаганні до політичного прогнозування на основі виявлення структурних та функціональних характеристик різних політичних режимів тощо. З поняттям «структуралізація» тісно пов'язано категорію системності. Уперше поняття «система» в політології використав американський політолог Д. Істон. Системний підхід відбив розуміння політичної сфери як системно організованого цілого в її взаємозв'язку з іншими суспільними системами та із зовнішнім середовищем. Політична система, на думку Д. Істона, подібна до біологічної системи та існує в навколишньому середовищі, яке складають інші системи суспільства – економічна, духовно-ідеологічна, соціальна тощо. Разом із тим політична система якісно відрізняється порівняно з іншими суспільними системами. Основним показником відмінності є наявність чітких меж між нею та її оточенням. Завдання політичної науки полягає у вивченні обмінів або переходів між системою та її оточенням як факторів стабілізації та дестабілізації існування та функціонування певної політичної системи [14, р. 387].

Французький філософ Г. Маркузе з приводу системи як методу функціонування сучасного суспільства відзначив одну її особливість, а саме те, що остання фактично виключає будь-яку антисистемну опозицію і породжує одномірну людину – «механічну ляльку механічної цивілізації» [15, с. 93].

Біхевіористські (поведінкові) теоретичні підходи, навпаки, виходять із того, що наука має описувати явища, що спостерігаються безпосередньо. Вчені-біхевіористи (Дж. Уотсон [16], Б. Скінер [17] та ін.) насамперед досліджували неформальні структури влади: пропагандистські центри, мафіозні угруповання, групи тиску на уряд тощо. Предметна галузь біхевіоралізму – аналіз емпіричних достовірних фактів політичної поведінки груп та індивідів. Джон Уотсон розробив психологічну схему, за допомогою якої пояснив, як діє

індивід, – стимул провокує рефлекс. Через це будь-яку поведінку можна заздалегідь передбачити та управляти нею, якщо дібрати правильний підхід до дослідження поведінки індивіда, групи чи мас. Методологічний принцип біхевіоризму стверджує, що науковий зміст мають лише положення, які емпірично верифікуються. Водночас як абстрактні теорії поняття про сутність політики та влади не мають наукової цінності та виходять за межі наукового дослідження. Біхевіоризм, однак, критикувався багатьма вченими за його поведінковий метод, оскільки не будь-яка політична реальність може бути емпірично виміряна, як не може бути й суто нейтральної політичної науки.

Сучасний період ще більше ускладнив поєднання та комбінації використання різних методів аналізу політики, запровадивши нові одиниці їхнього виміру та способи узагальнення необхідних відомостей.

Висновки. Сучасна політична наука пройшла велику історію розвитку від найдавніших часів, через «бум» Нового часу, кристалізацію головних методологічних підходів протягом ХІХ–ХХ ст. та етап оновлення у ХХІ ст. Зараз політична наука являє собою розгалужену всеосяжну систему наукових знань про політичну владу та актуальні політичні явища і процеси. Найбільш фундаментально та якісно політичні дослідження розвиваються в США в рамках системи американських політичних наук.

На сьогодні політичні теоретичні знання у світі в цілому активно розвиваються. У дещо видозміненому вигляді продовжують застосовуватися основні політологічні парадигми, що виникли та склалися в різний час. Зокрема, у руслі оновлення продовжився розвиток світ-системного аналізу, неомарксизму, ринкової концепції політики, структуралізму, концепцій раціонального вибору, біхевіоризму тощо.

У сучасній політичній науці утвердився принцип методологічного плюралізму та ідейної толерантності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Романюк О. Політична наука в контексті демократизації сучасного світу. *Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи* : матеріали Х Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернівці, 1 груд. 2020 р.). Чернівці : ЧНУ, С. 30–33. URL: [epository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/26046/1/Виступ%28О.Романюк%29Чернівці.pdf](https://eprints.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/26046/1/Виступ%28О.Романюк%29Чернівці.pdf). (дата звернення: 25.09.2024).
2. Яковлев М. Семантичний підхід до визначення концептів політичної науки: обмеження і можливості етимологічного рівня. *Вісник Львівського університету*. Серія філос.-політолог. студії. 2020. Вип. 28, С. 224–230.
3. Колодій А. Політика і наука про неї. Львів : Світ, 2020. URL: <https://political-studies.com/?p=1561> (дата звернення: 28.09.2024).
4. Локк Дж. Два трактати про правління. Київ : Наш формат, 2020. 312 с.

5. Руссо Ж-Ж. Про суспільну угоду, або принципи політичного права / пер. з фр. та ком. О. Хома. Київ : Port-Royal, 2001. 349 с.
6. Енгельс Ф. Походження родини, приватної власності й держави. Харків : Державне видавництво України, 1925. 122 с.
7. Габермас Ю. До реконструкції історичного матеріалізму. *Філософія освіти*. 2016. № 1 (18). С. 6–35.
8. Вебер М. Політика як покликання та професія. Київ : Крок, 2018. 228 с.
9. Б'юкенен Д. Межі свободи. Між анархією і Левіафаном. Індіанаполіс : Фонд Свободи, 2000. 545 с.
10. Бурдьє П. Паскалівські медитації. Київ : Темпора, 2024. 787 с.
11. Downs A. An Economic Theory of Political Action in a Democracy Source. *The Journal of Political Economy*. 1957. Vol. 65, No. 2. P. 135–150.
12. Валерстайн І. Кінець знайомого світу. *Соціологія XXI століття*. Київ : Темпора, 2021. 155 с.
13. Кун Т. Структура наукових революцій. Київ : Port-Royal, 2001. 228 с.
14. Iston D. An Approach to the Analysis of Political System. *World Politics*. 1957. No. 9. P. 383–400.
15. Маркузе Г. Одновимірна людина. Дослідження ідеології розвинутого індустріального суспільства. *Сучасна зарубіжна соціальна філософія* : хрестоматія. Київ : Либідь, 1996. С. 87–134.
16. Watson J. B. Behaviorism. New York : WEST Press, 2008. 251 p.
17. Skinner B. F. About Behaviorism. New York : Knopf, 1976. 279 p.

REFERENCES

1. Romanyuk, O. (2020). Politychna nauka v konteksti demokratyzatsiyi suchasnoho svitu. *Rozvytok politychnoyi nauky: yevropeys'ki praktyky ta natsional'ni perspektyvy*: proceedings of the Scientific and Practical Conference. Chernivtsi: ChNU. 30–33. URL: epository. hneu. edu. ua/bitstream/123456789/26046/1/Vystup%28O. Romanyuk%29Chernivtsi. pdf [in Ukrainian].
2. Yakovlyev, M. (2020). Semantychnyy pidkhid do vyznachennya kontseptiv politychnoyi nauky: obmezhenya i mozhlyvosti etymolohichnoho rivnya. *Visnyk L'vivskoho universytetu. Seriya filosofsko-politolohichni studiyi – Bulletin of Lviv University. Philosopher-political scientist studio series. Issue 28, 224–230* [in Ukrainian].
3. Kolodiy, A. (2020). Polityka i nauka pro neyi. Lviv: Svit, URL: <https://political-studies.com/?p=1561> [in Ukrainian].
4. Lokk, D. (2020). Dva traktaty pro pravlinnya. Kyiv: Nash format [in Ukrainian].
5. Russo, Zh-Zh. (2001). Pro suspil'nu uhodu, abo pryntsy py politychnoho prava. / Per. z fr. ta kom. O. Khoma. Kyiv: Port-Royal [in Ukrainian].
6. Engel's, F. (1925). Pokhodzhennya rodyiny, pryvatnoyi vlasnosti y derzhavy. Kharkiv: Derzhavne vydavnytstvo Ukrayiny [in Ukrainian].

7. Habermas, Y. (2016). Do rekonstruktsiyi istorychnoho materializmu. *Filosofiya osvity – Philosophy of education, Issue 1(18)*, 6–35 [in Ukrainian].
8. Veber, M. (2018). Polityka yak poklykannya ta profesiya. Kyiv: Krok [in Ukrainian].
9. B'yukenen, D. (2000). Mezhi svobody: Mizh anarkhiyeyu i Leviafanom. Indianapolis: Fond Svobody [in Ukrainian].
10. Burd'ye, P. (2024). Paskalivs'ki medytatsiyi. Kyiv: Tempora [in Ukrainian].
11. Downs, A. (1957). An Economic Theory of Political Action in a Democracy Source. *The Journal of Political Economy, Vol. 65, No. 2*, 135–150.
12. Valerstayn, I. (2021). Kinets' znayomoho svitu. *Sotsiologiya XXI stolittya*. Kyiv: Tempora [in Ukrainian].
13. Kun, T. (2001). Struktura naukovykh revolyutsiy. Kyiv: Port-Royal [in Ukrainian].
14. Iston, D. (1957). An Approach to the Analysis of Political System. *World Politics, 9*, 383–400.
15. Markuze, H. (1996). Odnovymirna lyudyna. Doslidzhennya ideolohiyi rozvynutoho industrial'noho suspil'stva. *Suchasna zarubizhna sotsial'na filosofiya: Khrestomatiya*. Kyiv: Lybid', 87–134 [in Ukrainian].
16. Watson, J.B. (2008). Biheaviorism. New York: WEST Press.
17. Skinner, B.F. (1976). About Biheaviorism. New York: Knopf.

Polishchuk Ihor Olexiyovych, Doctor of Political Sciences, Professor,
Professor of the Department of International Law,
Yaroslav Mudryi National Law University,
Kharkiv, Ukraine

ESTABLISHMENT OF POLITICAL SCIENCE IN THE INTERNATIONAL CONTEXT

The article examines important aspects of the formation of world political science, its innovative and creative potential. The most influential concepts and ideas in world political science are analyzed, which decisively influenced the formation of modern political reality among civilized countries that profess the principles of international law and democratic governance.

Keywords: *political science, concepts, international relations, world-system analysis, subjects of politics, methods of political science.*

